

STANOVISKO VLÁDY

**k návrhu poslanců Vojtěcha Filipa, Stanislava Grospiče, Zdeňka Ondráčka,
Pavla Kováčika, Miloslavy Vostré, Jiřího Valenty a Marie Pěňčíkové na vydání zákona
o poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím ze státního rozpočtu České
republiky (sněmovní tisk č. 792)**

Vláda na své schůzi dne 20. dubna 2020 projednala a posoudila návrh zákona o poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím ze státního rozpočtu České republiky a zaujala k tomuto návrhu **nesouhlasné stanovisko**, a to zejména z těchto důvodů:

1. Vláda má za to, že návrh zákona je nadbytečný. Poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím ze státního rozpočtu je upraveno zákonem o rozpočtových pravidlech a v návaznosti na něj pak Zásadami vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu nestátním neziskovým organizacím. Vláda také upozorňuje na to, že v současné době je v připomínkovém řízení návrh nových zásad, který byl schválen Radou vlády pro nestátní neziskové organizace dne 19. února 2020. Vláda považuje stávající úpravu poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím za dostatečnou a flexibilní, přičemž poslanecký návrh zákona by takovou flexibilitu neposkytoval. Pokud by se mělo uvažovat o přípravě návrhu zákona v dané oblasti, mělo by se tak stát vládním návrhem po řádném připomínkovém řízení a zevrubné analýze poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím, která však v předkládaném návrhu zákona zcela chybí.
2. Vláda má dále za to, že návrh zákona je v rozporu s požadavky kladenými na princip právní jistoty adresátů právní normy. Vláda v této souvislosti především upozorňuje na skutečnost, že návrh zákona je do značné míry duplicitní se zákonem o rozpočtových pravidlech, neboť některá jeho ustanovení doslovně přejímá, na jiná pak odkazuje. Poslanecký návrh zákona dokonce obsahuje, vedle jednotlivých odkazů, dva obecné

odkazy na zákon o rozpočtových pravidlech, a to v § 1 odst. 1 a v § 23. Aplikace zákona o rozpočtových pravidlech by tedy byla velmi zmatečná. Nejistota stran použitelnosti poslaneckého návrhu zákona a zákona o rozpočtových pravidlech vyvěrá podle vlády rovněž z té okolnosti, že návrh zákona vymezuje okruh nestátních neziskových organizací oproti používaným Zásadám vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu nestátním neziskovým organizacím zužujícím a vágním způsobem. V demonstrativním výčtu obsaženém v § 3 odst. 1 také opomíjí důležité oblasti, jako jsou ochrana životního prostředí a krajiny a boj proti korupci, a je otázkou, zda do předmětu návrhu zákona vůbec spadají. Hrozí zde zmatečnost dotačních správních řízení, neboť není zřejmé, který z právních předpisů se aplikuje.

3. Konečně vláda uvádí, že právní nejistota poskytovatelů a žadatelů o dotaci je v předloženém návrhu zákona dále též prohlubována např. absencí definice samotné nestátní neziskové organizace, „všeobecně prospěšných služeb“ nebo „politické činnosti či jiné politické aktivity“. Takováto nedostatečná úprava pak nabízí prostor pro libovůli v rozhodování poskytovatelů dotací a může založit netransparentní a nerovné prostředí s až korupčním potenciálem.
4. Vláda návrh zákona považuje též za nesystémový, neboť opomíjí jiné právní předpisy, například z oblasti zemědělství, na základě kterých jsou nestátním neziskovým organizacím také poskytovány dotace, a také tu okolnost, že tyto dotace neposkytují pouze ústřední orgány státní správy, ale například také Státní zemědělský intervenční fond. Návrh zákona dále opomíjí úpravu právních předpisů z oblasti hospodářské soutěže, což může znamenat neslučitelnost návrhu s právem Evropské unie. Návrh zákona dále neupravuje spolufinancování nestátních neziskových organizací z Evropských strukturálních a investičních fondů, které je jinak s návrhem zákona neslučitelné. Rovněž je nevyjasněný dopad na poskytování investičních dotací, tedy na systém programového financování. Vláda v této souvislosti rovněž poznamenává, že uložení úkolů návrhem zákona Ministerstvu financí je nesystémové, neboť Ministerstvo financí není ústředním správním orgánem pro dotace, tím méně pro dotace poskytované nestátním neziskovým organizacím, a taková úprava nemá oporu ani v kompetenčním zákoně.
5. Vláda dále upozorňuje na problematičnost vyloučení nestátních neziskových organizací, které v rámci své činnosti vyvíjí politickou činnost či jinou politickou aktivitu (§ 3 odst. 3 návrhu zákona). Při extenzivním výkladu by taková úprava mohla mít na nestátní neziskové organizace až fatální dopady, neboť jejich činnost je ze své povahy často politická (např. projekty v oblasti boje proti korupci nebo zastupování zájmů spotřebitelů) a dotace by tak nemohly být poskytnuty de facto takřka žádné nestátní neziskové

organizaci. Taková omezující úprava může podle vlády být shledána za rozpornou se svobodou projevu a právem sdružovacím, které jsou garantovány Listinou základních práv a svobod. Neexistuje totiž v tomto případě důvod pro omezení těchto práv a svobod.

6. Návrh zákona považuje vláda za rigidní a svou konstrukcí prakticky znemožňující reálné poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím ze státního rozpočtu. Pevné stanovení lhůt pro podání žádosti o dotaci a pro vydání rozhodnutí o dotaci (§ 4 odst. 3 a § 14) by zcela bránilo poskytovatelům dotací adekvátně reagovat na aktuální potřeby a mimořádné stavy, což je v současné situaci více než potřebné. Naopak je třeba, aby poskytovatel dotací měl možnost vyhlášovat dotační řízení pružně po dobu celého roku. Rovněž může dojít k situaci, že dojde k přidělení dotace bez schváleného státního rozpočtu. Lhůty také nerespektují náročnost rozhodovacího řízení o dotaci. Podle mínění vlády je požadavek 30% výše spolufinancování ze strany nestátních neziskových organizací vyplývající z § 7 návrhu zákona nereálný, neboť v rámci některých dotačních titulů si takové finance nejsou nestátní neziskové organizace schopny obstarat a například by byly zcela znemožněny velké výstavní projekty a další aktivity, které se bez (často až 100%) finanční podpory státu nemohou uskutečnit. Možnost 100% výše financování ze státního rozpočtu lze ostatně také chápat jako účinný nástroj, jak reagovat na současnou krizovou situaci. Vláda dále upozorňuje na to, že stanovení jednotného vzoru žádosti o dotaci podle navrhovaného ustanovení § 10 odst. 2 a jednotné metodiky vyhodnocování žádostí v rámci výběrového dotačního řízení podle navrhovaného ustanovení § 19 odst. 3 prováděcím právním předpisem je, s ohledem na složitost a různorodost jednotlivých dotačních oblastí, nemožné. Naopak jako praktické se vládě jeví zavedení systému vícekolového vyhlášení dotací, které však návrh zákona neumožňuje.
7. Návrh zákona obsahuje podle vlády i další závažné nedostatky, jako je neodůvodněně přísná konstrukce odpovědnosti zaměstnance poskytovatele dotace za náhradu škody, výše sankcí, která může být pro některé nestátní neziskové organizace likvidační, nebo absence relevantních přechodných ustanovení.